

Ulusal Havacılıkta Toplumsal Cinsiyet Dengesi... ...ve Havacı Kadınlar Haftası 2025 (WOAW25)

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Mesleki faaliyetlerimin son 41 yılında onunla bir sarmal oluşturup gelişerek süren entelektüel çalışmalarımı "CAN'CA Entelektüel Projeler" başlığında gerçekleştiriyorum. Bu kapsamda yer alan "Toplumsal Cinsiyet Dengesi" durumu hakkında farkındalık oluşturunca ve geliştirici çabalarımın kaynağında asırlık vizyon var:

"If a society does not march towards its goal with all its women and men together, it is not scientifically possible for such a country to develop and civilized."

Let Woman Soar... | Kadın Yükselsin...
...Türkiye soars! | ...Türkiye yükselsin!

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleriyle beraber yürümezse ilerlemesi ve medenileşmesine bilimsel olarak imkân yoktur."

~Gazi Mustafa Kemal (Konya)
(Halkinisi Mektebi, 29.3.1925)

Yüce kurucu ve kurtarıcı önderimizin bu vizyonu, öğrenip kavradığım ilk günden itibaren, bir mühendis ve yönetici olarak ilgili olduğum hava ve uzay ekosistemleri elemanı olan örgütlenmelerde **"her iki biyolojik cinsiyete eşit fırsat tanınarak eşit hak verilmesi"** olarak özetleyebileceğim toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme amaçlı faaliyetler ve aynı amacı taşıyan taraflarla işbirliklerimin özel yeri ve önemi olmuştur; bu çabaların karşılığı doğal olarak bu örgütlenmelerdeki kadın sayısının ve seviyesinin yükseltilmesi olarak görülmektedir.

Bu açıdan, Türk Hava Kuvvetlerinin muharip hava araçları ve hava aracı türbo motorları konusunda dünyaca bilinen bir "Teknolojik Mükemmeliyet Merkezi " olan Eskişehir Hava İkmal Bakım Merkezi yüksek teknoloji süreçlerinde her iki biyolojik cinsiyete de eşit fırsat verilerek sütun bilgi ve becerileri ile seçilen mühendis ve teknisyen kadınlara 1980'li yılların ilk yarısından itibaren yer verilmesi adeta bu alanda ülkemizde yaşanan en önemli devrim olmuştur; alınan sonuçların etkisi ile bu yaklaşım savunma havacılığı ve sivil havacılık endüstri kuruluşlarında da örnek alınarak hayata geçirilmiştir.

İşte bu gelişim sürecinde, alanlarında öncü olarak kariyer yolu açmış "İLK" unvanı taşıyan öncü Türk havacı kadınlarımızı araştırdığım "Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını" isimli çalışmanın özel bir yeri ve bu çalışmanın o an için güncel içeriği ile hazırlanan aynı isimli konferansın özel bir yeri ve etkisi vardır. İlk defa, 2013 yılında okulum İstanbul Teknik Üniversitesi'nde düzenlediğimiz "Türk Kadınının (Uçakla) İlk Uçuşu" günün yüzüncü yıldönümü etkinliklerinde sunduğum bu konferansımın o zamanki içeriğinde, hava ve uzay ekosistemlerimizde ilk olduğunu

tespit ettiğim yaklaşık 30 öncü Türk havacı kadını anmıştım; çok güzel etkisi de olmuştu. Öyle ki, bu etki ile takip eden Dünya Kadınlar Günü için bu konferansı sunmaya davet almıştım.

Bu konferansın hazırlığında da aynı amacı taşıdığımızı anladığım "Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü (iWOAW)" ve onun küresel ölçekte havacılıkta toplumsal cinsiyet dengesi geliştirme amaçlı "Dünya Havacı Kadınlar Haftası (WOAW)" düzenlemelerini öğrendim...

O yıl için bu sürece resmi katılım sağlamakta geç kalmıştım; ders oldu!

Sonrasında, hava ve uzay ekosistemi örgütlenmelerinde kadın sayısının ve seviyesinin yükseltilmesi amacı ile 2010 yılında Kanada'da kurulan bir sivil toplum örgütlenmesi olan iWOAW ve uygulamalarını daha yakından inceledim.

iWOAW, dünyada kadının ilk kez pilot lisansı aldığı 8 Mart 1910 gününü esas alan kuruluşu ile, her yıl 8 Mart gününü kapsayan haftayı (pazartesi gününden pazar gününe) "Havacı Kadınlar Haftası" kabul ve ilan ederek küresel ölçekte aynı amaca inanan gönüllü organizatörler tarafından bu hafta boyunca düzenlenen,

- Hava ve uzay ekosistemlerine kadın katkısı tarihinin anılması,
- Kadınlar arasında hava ve uzay ekosistemlerinde fırsatlar hakkında farkındalığın artırılması,
- Hava ve uzay ekosistemlerini kapsayan iş birlikleri ile havacı kadınlar tarafından geleceğin şekillendirilmesi,

temelli farkındalık oluşturu, bilgilendirici ve zamanla tekrar edilince pekiştirici etkinlikler düzenlenmesine çalışıyor, ilan ettiği özel haftasına (WOAW) özel oluşturduğu [web sitesinde](#) bu etkinlikleri planlama aşmasından itibaren (içerik ve konumları ile) dünyaya duyurarak katılıma davet edip resmileştiriyor, hafta bitince de etkinlik organizatörleri tarafından hazırlanan sonuç raporlarının bu web sitesine yüklenmesini istiyordu. Yapılan etkinliklerin raporları takip eden haftalarda iWOAW jürisi tarafından değerlendirilerek belirlenen kategorilerde ödüller de veriliyordu.

"Dünya Havacı Kadınlar Haftası" ile ilgili ayrıntılı bilgiye sahip olmamın ikinci yılından itibaren, CAN'CA Başarı Bursu Programı'nın ilk bursiyeri sevgili Yağmur GENÇOĞLU ile birlikte WOAW web sitesinin Türkçe sürümünün hazırlanmasını da sağlayarak,

"Kadın Yükselsin..."

...Türkiye yükselsin!"

sloganı ile Türkiye genelinde sunduğum gönüllü mentorluklarla hem toplumsal cinsiyet dengesini geliştirilmesine ve hem de küresel ölçekte ülkemizin bu alandaki çabaları ve durumu ile bilinirliğine katkı sağlamaya çalıştım; ülke genelinde aynı amaca inanan gönüllü meslektaşlarımızla takip eden birkaç yılda Türkiye'deki organizatörler düzenledikleri etkinliklerin nicelik ve nitelikleri ile aldıkları dünya ödülleri adeta bir efsane oluşturmaya başladı...

Türk Sivil Havacılık Otoritesi'nin, dünyada bir ilk olarak, sivil havacılık ekosistemi bileşenleri ile işbirliğinde oluşturduğu "[Sivil Havacılık Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme Komisyonu \(SHGM-TCDGK\)](#)" ve bu komisyon marifeti ile düzenlediği "[Sivil Havacılıkta Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme Talimatı \(SHT-TCD\)](#)" Türkiye'de bu konuda düzenlenen çabalara önemli bir dayanak oluşturmuş ve büyük bir ivme kazandırmıştır.

SHT-TCD talimatı içinde "[Dünya Havacı Kadınlar Haftası](#)" kapsanarak resmîyet kazanmış ve TCDG Komisyonunun WOAW19 nedeni ile düzenlediği ilk konferansta sektör bileşenleri ile de paylaşılmıştır. Bu gelişmelerden sonra, Türkiye'de 2020 yılı Dünya Havacı Kadınlar Haftası'nın düzenlenen etkinliklerle tam bir festival olması planlanmıştır. Ancak önce güney sınırımızdan gelen şehit haberlerinin yası ile ertelen ve hemen akabinde ilan edilen ve etkileri ile 3 yıla yakın süren Küresel Salgın, geçen yıl yaşanan deprem felaketi bu WOAW katılımı ve etkinlik düzenlemelerini cılızlaştırmıştır ancak bu şartlarda bile düzenlene etkinliklerle dünya ödülleri alınmasına devam etmiştir.

Havacılıkta salgın öncesi başarı seviyesinin yakalanmasının amaçlandığı 2024 yılında, Dünya Havacı Kadınlar Haftası için hem nicelik ve hem de nitelik yönünde kaybedilen yılların tolere edilebileceği bir yapılanmayı hayata geçirmek hayali ile başladık... Ülke genelinde yapılan düzenli duyuru ve davetlere aldığım olumlu dönüşlerle neredeyse Batı Anadolu'yu kapsayan etkinliklerde her yaştan binlerce kadına ve ebeveynlerine ulaşılması planlanıp gerçekleştirilmişti...

Neticede, WOAW24 tamamlandığında, 2010 yılından o güne, 75 ülkede her yaştan 57281 kadının katılımı ile düzenlenerek raporlanan 426 adet resmi WOAW etkinliğinin nerede ise yarısının Türkiye'de düzenlendiği anlaşıyordu...

...hava şartları ve etkinlik düzenlenmesi için iş birliği yapılan örgütlenmelerin faaliyetleri ile ilgili (izin sınırlaması, denetleme, elemanın farklı bir alana geçici görevlendirmesi gibi bu coğrafyada çok sevilen) bazı mazeretler nedeni ile iptal edilenlere rağmen...

Nicelik ile ilgili hayalim gerçekleşmiş, geçmiş yıllarda düzenlenenlere oranla en fazla resmi etkinlik düzenlenebilmişti ülkemizde...

Nitelik yönünden hayal ettiğim başarı da birkaç hafta sonra Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü tarafından 28 Mart 2024 günü ilan edilen sonuçlarla perçinlenecekti: Yıllardır dilimden düşmeyen "İşbilenlerin aynı amaca yönelik dürüst ve samimi iş birliği, sürdürülebilir başarının sırrıdır." sözümü de kanıtlarcasına başarmıştık, yine...

...Türkiye’de, geçmiş yıllarda düzenlenenlere oranla en yüksek nicelikte düzenlenen etkinliklerini niteliklerinde de benzer gelişmeyi başararak, 3 ana kategoride sunulan toplam 14 "İleri Uçur®" ödülünün 6 adedini Türkiye’ye getirmeyi başarmıştık, kurucu ve kurtarıcı yüce önder Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK’ün gösterdiği istikbale giderken!

Gerçekleşen etkinlikler ve elde edilen başarımlar ve eksiklerimizden "Alınan Ders"ler,

"...hava ve uzay ekosistemlerinde yer alan örgütlenmelerde (sermayedar, yönetici, iş gören, her yön e katmandaki paylaşın) "Toplumsal Cinsiyet Dengesi" ilişkili kavramları ve felsefesine hakim olarak ve örgütlenmelerdeki kadın sayısının ve seviyesinin yükseltilmesine samimiyetle inanıp -gerekir ise, bu amaca yönelik yönetici ve iş görenlerden oluşacak birimler de oluşturularak- gelecek insan kaynağı yapısını oluşturma potansiyeline sahip tarafları belirlemesi, düzenli iletişim kurarak ilişkiye girmeleri ilk ve temel gereklilik..."

düşüncemi bir kez daha kanıtlıyordu...

Havacı Kadınlar Haftası 2025 (WOAW25)...

WOAW Mentorluğunda 11'inci yılını idrak ederken, geçmiş yıllarda gerçekleşen WOAW etkinlikleri ve sonuçlarından aldığım dersler ve iWOAW tarafından yayınlanan bilgiler ışığında, ulusal havacılığımızda çok çok önemli gelişmelerin yüz yıldönümlerini idrak edeceğimiz 2025 yılı ile ilgili ön hazırlıklarımı yapmaya başladım.

Bu hazırlıklar kapsamında, geçmiş yıllardan bildiğim WOAW etkinlik organizatörlerine, Türkiye yanında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki WOAWie'lere (WOAW etkinliklerine ilgi duyanlara), hava ve uzay ekosistemindeki kurum ve kuruluşlara mesajlarımda ve açık kaynak paylaşımlarımda,

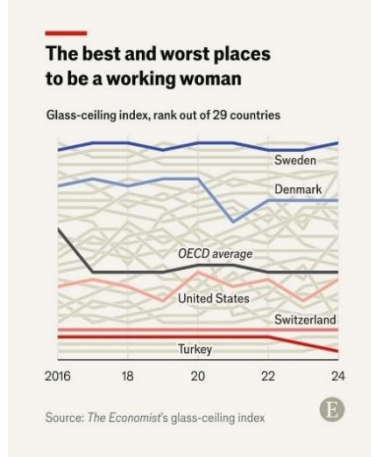
- Yerel ilgililerle iş birliklerinin öncelenmesini,
- Etkinliklerin (usul, yapı ve içeriklerinin) bütçe planlamalarında dikkate alınmasını,
- Etkinliklerde kız çocukları ve özellikle ebeveynlerinin kapsanmasını,
- Gerekirse organizasyona görev alacakların ve ilgi duyanların ön eğitiminin de dikkate alınması,

ile hazırlıkların başlatılması yönünde duyurularımı ve anımsatmalarımı Eylül 2024 sonrası başlamıştım...

Bu önerileri, kendi faaliyetlerimde erişimi yükselterek, kapsayıcılığı artırarak çok daha dikkatle uygulamam gerektiğinin de farkındaydım...

...tam da kadına şiddetin kontrolsüz artışı ve özellikle de "Women-Washing"¹ olarak tabir edebileceğim "Kadın Dostu" görüntü ve beyanlarla gizlemeye çalışılan tersi yöndeki faaliyetlerin ve küresel paylaşımlara yansıyan acı sonuçlarının,

gündeme çokça geldiği günümüz şartlarında bu yönde iş birliğine dayalı ve örgütlenmiş emeğin yoğunlaştırılması ve ayrılan zamanın artırılması gerekliliğine işaret ederken...

Sonuçta, genel olarak bir ifade kullanmak gerekir ise, gelişmede bir değişim ol(A)madı! Bir-iki istisna dışında planlama çalışmaları son aya, hatta son haftaya kaldı; çoğunda bütçe eksikliği bazı etkinliklerin nitelik ve niceliğini de değiştirse de, hava ve uzay örgütlenmelerinde WOAW ruhu ve amacına samimiyetle inanan organizatörlerin ilgi duyan diğer örgütlenmeler ve ailelerle gerçekleştirdikleri iş birlikleri sayesinde (alfabetik sırada),

- Türkiye'de (Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya)
- Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'nde (Girne),

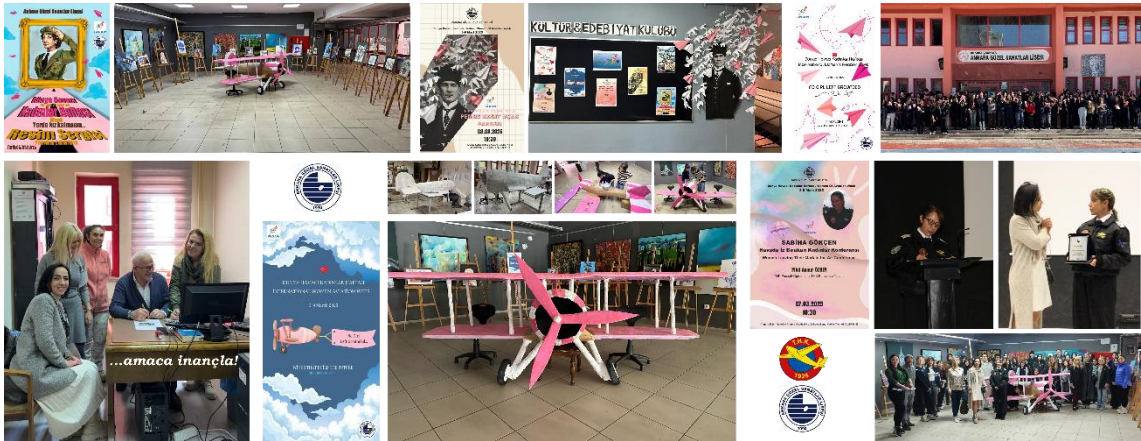
konuslu yüzlerce WOAW25 etkinliği düzenlendi...

...bu yıl ilk kez K.K.T.C. de dahil oldu.

Bu yıl,

- Havacı Kadınlar Enstitüsü bu WOAW25 için belirlediği "Yerde Kız Kalmasın | No Girl Left Grounded" temasını,
- Küresel ölçekte bu temaya uygun etkiyi on yıllardır yaratmayı sürdüren "İlk Kadın Savaş Pilotu"nın Sabiha GÖKÇEN'i,
- Sabiha GÖKÇEN'e bu olanağı sağlayan "Atatürk'ün Manevi Çocuğu" olması kararın yüzüncü yılında olunmasını,

olmasını dikkate alarak, Ankara Güzel Sanatlar Lisesi yönetimine sunduğum önerini kabulü ile mentorluğumda düzenlenen etkinlikler meslek hayatımın unutulmayacak İZleri olacıklardan...

¹ Glass-Ceiling - Cam Tavan nedir?

Toplumda azınlık grubunu oluşturan kişilerin maruz kaldıkları ve mevcut hiyerarşik düzende belli bir seviyenin üstüne yükselmelerine engel olan soyut ayrımcılığı ifade eden bir görünmez sınır metaforu....

Bu üç özelliği dikkate alarak, "[Gökyüzü ve Ötesine İz Bırakanlar](#)" söyleşileri serisinde de "[İlham ile Yükselenler](#)" konulu paneli ülkemizde son WOAW25 etkinliği olarak gerçekleştirdik. Her biri kendi alanında "İlk Türk Kadın Havacı" olmuş ve çalışmaları ile "Rol Model" olan panelistlerimizi kariyerlerini dinledik...

...ve yıllardır süren "Toplumsal Cinsiyet Dengesi" geliştirme çabalarımızın sonucuna yönelik bazı nicel göstergeleri paylaştım... Bu hali ile de farklı bir İZ oluştuğunu düşünüyorum.

Ayrıca, her bir WOAW25 organizatörünün adeta kendini adayarak gerçekleştirdiğine şahit olduğum,

- Antalya'da iki lisenin ve bir sivil toplum kuruluşunun yerel havacılık kurum ve kuruluşları ile,
- Bursa'da bir sivil toplum kuruluşunun yerel havacılık kurum ve kuruluşları ile,
- Girne'de yedi üniversitenin birbirleri ile,
- İzmir'de bir üniversitenin yerel havacılık kurum ve kuruluşları ile,
- Kayseri'de iki üniversitenin bir sivil toplum kuruluşu ile,

iş birliğinde düzenlenen etkinliklerin de benzer etkisi oldu bende; mutluluk ve gururumun tarifsiz olduğu bir WOAW gerçekleşti, tüm olanaksızlıklara rağmen...

Türkiye'de, geçmiş yıllarda niceliği sürekli artan WOAW etkinliklerinin niteliklerinin de daha da fazla gelişerek sürmesi, bu yıl daha farklı kategorilerdeki ödüllerin de Türkiye'ye getirilebilmesi hedefimizin gerçekleşmesini umut ederek Mart 2025 sonunda açıklanacak iWOAW duyurusunu heyecan ile bekliyorum.

Sonuç ne olur ise olsun, WOAW25 sürecine zamanları, maddi olanakları ve emekleri ile katkı ve destek sağlayan, katılan her bir meslektaşına ve ilgidaşıma Can-ı gönülden teşekkürü bir borç bilirim!

Yaşasın Türk Tayyareciliği!

Let Woman Soar... | Kadın Yükselsin...
...Türkiye soars! | ...Türkiye yükselsin!

Kaynakça:

- CE® Çözümleri Web Sitesi "[Dünya Havacı Kadınlar Haftası \(WOAW\)](#)" Sayfası.
- CE® Basın Bülteni: "[Dünya Havacı Kadınlar Haftası 2025 Yılı Teması, Etkinlik Kategorileri & Ödülleri](#)" (Ocak 2025).
- CE® Basın Bülteni: "[Dünya Havacı Kadınlar Haftası 2024 Yılı Etkinlikleri & Türkiye Başarımı](#)" (Mart 2024).